

Motion till riksdagen 2019/20:196

av Rickard Nordin (C)

En modern föräldraskapslagstiftning

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att faderskap ska berättiga till vårdnad om inte annat beslutats i domstol och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagstiftningen om föräldraskapspresumtion inom samkönade par bör ändras så att den motsvarar den lagstiftning som gäller för heterosexuella tvåkönade par och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

För att öka jämställdheten i samhället krävs att föräldrar ska behandlas lika om de har barn tillsammans. I dagsläget kan en mamma neka till underskrift av en faderskapspresumtion i de fall där en graviditet utanför äktenskap föreligger. Det är självklart rimligt om modern inte anser att den påstådda fadern är just far till barnet. I de fallen får modern ensam vårdnad och underhållsskyldighet.

Problemet blir att även om faderskapet fastställts på annat sätt, exempelvis genom DNA-prov, får fadern ingen rätt till vårdnad, endast krav på underhållsskyldighet. Enda sättet att få rätt till vårdnad är en domstolsprocess. Det är många gånger både psykologiskt påfrestande och kostsamt. Lagen förfördelar alltså fäder, eftersom den part som inte samarbetar är den som vinner på processen, i detta fall modern.

Det är därför rimligt att se över lagstiftningen så att ett fastställt faderskap automatiskt ska ge rätt till vårdnad om barnet.

Föräldraskapspresumtionen ställer till problem även i samkönade förhållanden. Giftna samkönade par som skaffar barn utom landstingets regi utsätts i dag för allvarliga juridiska risker, synbarligen i onödan, risker som inte drabbar heterosexuella på samma sätt. Det är rimligt, och motionen syftar till att undanröja vad som ses som ett missförhållande.

När ett gift samkönat kvinnopar skaffar barn utanför landstingets assisterade befruktning blir enbart den kvinna som bär och föder barnet juridisk förälder. Hennes äkta maka måste närståendeadoptera barnet, vilket endast kan göras efter att barnet är fött och faderskapsutredningen lagts ned och vanligen tar minst 2 månader. Ibland längre, då alla kommuner inte har klart för sig vad som gäller.

Närståendeadoptionen kräver också samtycke från kvinnan som burit barnet. Det innebär att om den födande kvinnan avlider eller blir så sjuk att hon inte kan föra sin talan står den icke-födande kvinnan och barnet utan laglig rätt till varandra. Det innebär också att om den bärande kvinnan lämnar sin hustru innan närståendeadoptionen gått igenom så får barnet ingen juridisk rätt till sin andra förälder, och den icke-bärande kvinnan kan inte kräva vare sig vårdnad eller umgängesrätt. Om den icke-bärande kvinnan lämnar sin gravida fru blir den bärande kvinnan lämnad som ensam förälder, och kan inte kräva underhåll från sin exhustru, trots att de rimligtvis gemensamt fattat beslutet att bli föräldrar.

Allt detta drabbar givetvis inte bara en av kvinnorna, utan även barnet. Och det är inte bara teoretiska risker, utan saker som faktiskt händer.

Samkönade kvinnopar kan skaffa barn utanför landstingets assisterade befruktning, till exempel genom kliniker utomlands, i privat regi i Sverige eller genom heminsemination. En stor anledning till att många väljer andra sätt än landstingets är att landstingen har lång kö (upp till två år) och inte tillåter fler barn än två. I ett gift heterosexuellt par har alla parter, den födande, barnet och den icke-bärande ett juridiskt skydd i ovan nämnda situationer eftersom den icke-bärande mannen genom föräldraskapspresumtion blir förälder, oavsett befruktningssätt.

Tilläggas kan att i England gäller redan att den icke-bärande kvinnan i ett gift par automatiskt blir förälder, precis som för ett gift heterosexuellt par. Det är dags att samma lagstiftning även ska gälla i Sverige.

Rickard Nordin (C)